

Основою на вище изложеної інформації, можна зробити висновок, що кожен дитина по-різному сприймає інформацію, по цьому потребує різний підхід. Музика це такий вид мистецтва, який потребує від педагога індивідуального підходу до кожного учня. По причині того що сучасні педагоги недостатньо присвячені своїй професійній діяльності отримується дуже негативний результат, який призводить до того що дитина починає ненавидіти навчання або втрачає до неї інтерес це стосується не тільки музичної освіти але і всієї освіти в цілому. Як по мені проблема освіти заключається в тому, що система освіти зводить до загальної інтелектуальної свідомості, ігноруючи факт індивідуальності.

Література:

1. Мир психології. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psyworld.ru>
2. Исследование связи внимания и восприятия с особенностями темперамента. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.hse.ru>

ПЕДАГОГІЧНА ОБДАРОВАНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ: ДЕЯКІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ШКОЛИ

Надія Кічук

д.пед.н., професор кафедри загальної педагогіки, дошкільної та початкової освіти
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Сучасний швидкозмінний вимір життєдіяльності особистості актуалізує соціально-педагогічні вимоги до освітньої сфери щодо створення відповідних умов для розвитку її задатків і здібностей. Особливо це стосується студентства, оскільки означене слугує вагомим чинником успішного становлення конкурентоздатного фахівця, бо природні задатки виступають як потенційні можливості набуття певною діяльністю особистості характеру продуктивної. Саме із задатками та домінуючими здібностями переважна більшість дослідників пов'язує природу такого особистісного утворення, яким є обдарованість. Остання у довідковій літературі має однозначне трактування як «дар», «подарунок».

Обдарованість у фундаментальних наукових дослідженнях визначається через природну схильність особистості до певного виду діяльності (Д. Богоявленська, Ю. Гільбух, А. Матюшкін, В. Моляко, П. Торранс та ін.). Натомість ще й досі вчені не дійшли згоди щодо найбільш конструктивних компетенцій обдарованості. Водночас слід зазначити принаймні про таке: вже склалась наукова позиція відносно статусу поняття «обдарованість» з-поміж близьких (зокрема, йдеться про акумулювативну шкалу «обдарованість – талановитість – геніальність»). Існує думка про правомірність розрізняти потенційну обдарованість (психологічну особистісну характеристику, що засвідчує про наявність певного потенціалу, який не може у даний момент виявлятися у відповідному виді діяльності через стримувальний вплив певних обставин) та актуальну обдарованість (психологічну характеристику особистості, яка «демонструє наявність таких показників її психічного розвитку, що проявляються у більш високому рівні виконання людиною

діяльності у конкурентній предметній галузі порівняно з віковою і соціальною нормою») [1, с. 75].

Відтак, сучасна наукова спільнота вже визначилася у ключових питаннях, пов'язаних із феноменологією обдарованості та найбільш типових різновидах означеного явища. Зокрема виокремилась наукова позиція щодо змістового наповнення поняття «педагогічна обдарованість» – видового по відношенню до поняття «професійна обдарованість». До того ж, на наш погляд, принципово важливим є зауваження (зокрема, Н. Лейтеса) про те, що чим раніше і точніше буде діагностовано певну обдарованість особистості, її здібностей і таланту, «тим більше шансів для їх розкриття».

Аналіз наукової літератури, в якій безпосередньо або опосередковано віддзеркалена своєрідність професійної обдарованості особистості (Антонова О., Прокопів Л., Сисоєва С. та ін.), створює можливість охарактеризувати суто педагогічну обдарованість. Так, йдеться про своєрідне поєднання педагогічних здібностей, мотивації та свідомої професійної спрямованості фахівця, що дозволяє йому досягти суттєвих здобутків у творчій педагогічній діяльності [2, с. 8-9]. На думку О. Антонової, під педагогічною обдарованістю доцільно розуміти «якісно своєрідне поєднання педагогічних здібностей особистості, інтелекту, креативності її мислення і діяльності та свідомої наполегливої спрямованості до розуміння функцій педагогічного працівника, які дозволяють їй досягати значних успіхів у творчій професійній діяльності» [1, с. 250].

Спираючись на вищезазначене, нами у процесі практико-орієнтовної діяльності студентів – майбутніх педагогів, було розроблено і втілено стратегію соціально-педагогічного супроводу педагогічно обдарованих студентів. Зауважимо, що у процесі діагностики ми спиралися на два критерії, за яких формувалися висновки щодо наявності у певної частини студентів-першокурсників стійких ознак педагогічної обдарованості. По-перше, наявна чутливість до педагогічних проблем; йдеться про студентів-переможців конкурсу педагогічних плакатів за темою «Сучасна школа... Докірам не має кінця». По-друге, вияв креативності у розв'язанні педагогічних ситуацій проблемного характеру. Отож, у такий спосіб нами було сформовано міні-групи студентів, які вирізнялися ще й стійким та підвищеним інтересом до набуття педагогічної компетентності як чинника засвоєння педагогічних інновацій. Згідно обраної стратегії, у нашому досвіді ця категорія студентів була об'єднана в інноваційну групу, що визначала векторів багатоаспектної діяльності у межах «Педагогічної майстерні».

Зауважимо, що у процесі викладання у вищій школі нормативних педагогічних навчальних дисциплін ми спостерігали, що педагогічно обдаровані студенти вже з молодших курсів навчання у бакалавраті виявляють не лише сформований педагогічний інтерес, а й особливий стиль мислення в сприйнятті й оцінці педагогічних явищ. Йдеться про домінування у цієї категорії студентів науково педагогічного стилю мислення. Наприклад, їх приваблює своєрідний інформативний виклад програмного матеріалу стрижньового нормативного навчального курсу «Педагогіка» – з опорою на структурно-педагогічний контекст взаємозв'язків, взаємозалежностей і взаємообумовлення педагогічних явищ в освітньому процесі (змістові модулі – «Основи педагогіки», «Дидактика», «Теорія і методика виховання» тощо). Як правило, студенти, які складають умовну групу «педагогічно обдарованих», активно обирають форми оригінального осмислення шляхів розв'язання педагогічних задач та ситуацій, пропонують креативне відтворення обраної науково-педагогічної стратегії. Отож, дбаючи про випереджувальний

їх особистісно-професійний розвиток, доречною є опора на вироблений деякими дослідниками новий погляд на проблемну формування конкурентоздатного педагога-майбутнього фахівця, якому властиві, насамперед, схильність до інноваційно-творчої моделі поведінки та високий ступінь педагогічної компетентності [3].

Науковці, які вивчають сучасні моделі обдарованості, компоненти і впливові чинники педагогічної обдарованості (Гоноболін Ф., Кузьміна Н., Рибалка В. та ін.), зауважують на важливості створення для цієї специфічної категорії сприяючих умов не лише для реалізації їх ресурсу у вищій школі, а й подальшого його збагачення за рахунок активізації процесу саморозвитку. Нами розумілась не тотожності понять «ресурс» і «потенціал»; маємо враховувати, що вони близькі, однак у понятті «потенціал» сконденсовано певні рівні зв'язків і відносин, які або наближають його до поняття «ресурс», або – до поняття «резерв».

У сучасній психолого-педагогічній науці процес саморозвитку розуміється «як внутрішнє стимулювання активності» (І. Харламов), як здатність особистості «перспективи життєдіяльність переводити у практичну площину» (Є. Ісаєв, В. Слободчиков), як метод самозбагачення і саморозгортання (Л. Кулікова). Встановленими (зокрема, Мараловим В. Г.) є й механізми саморозвитку (самоприйняття і самопрогнозування) та його етапність (самопізнання – процес виявлення особистісних смислів; мотивація щодо самозмін; цілепокладання – усвідомлення сенсу самозмін; етап саморегуляції і самореалізації).

Отже, враховуючи означені наукові напрацювання, вважаємо принципово важливим створення у вищій школі своєрідних стимулюючих контекстів щодо розвитку педагогічно обдарованих студентів. Одним із таких стимульних факторів, як переконує практика, слід уважати створення для педагогічно обдарованих студентів стійкої «ситуації успіху». Зазначимо, що у сучасній педагогіці вищої школи розрізняють у феномені «успіху» два аспекти – психологічний і суто педагогічний. Педагоги-майстри (зокрема, І. Зязюн) довели, що переживання успіху найбільш пов'язане із задоволенням від того результату успішної діяльності, який «збігся» із рівнем прагнень особистості (або навіть їх перевершив); цей стан виступає підґрунтям формування ще сильніших мотивів педагогічної діяльності особистості, що змінює рівень її самооцінки. А це вимагає від інших суб'єктів навчально-виховного процесу не лише прихильного становлення до педагогічно обдарованих студентів, а й більш умотивованого вибору інтерактивних форм і методів методичного супроводу в умовах студентоцентрованого навчання у виші.

Отже, педагогічна обдарованість майбутнього фахівця – важливий і специфічний потенціал його результативної професійної самоідентифікації. Оскільки педагогічно обдарованому студентству властиві і педагогічні здібності, і педагогічна креативність, і педагогічне покликання, то цей параметр доцільно враховувати у процесі професійного відбору молоді на педагогічні спеціальності.

Література:

1. Антонова О. Є. Теоретичні та методичні засади навчання педагогічно обдарованих студентів / О. Є. Антонова. – Житомир, 2007. – 472 с.
2. Прокопів Л. И. Навчально-виховна робота з обдарованою людиною у вищих закладах України (друга половина ХХ століття) / Л. И. Прокопів. – Івано-Франківськ, 2005. – 256 с.

3. Рацул А. Б. Педагогіка: інформаційний виклад: навч. Посібник / А. Б. Рацул, Т. Я. Довга. – К. : Слово, 2016. – 344 с.

ОБДАРОВАНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Ярослав Кічук

д.пед.н., професор кафедри української і всесвітньої історії та культури
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Загальновизнаним напрямком розвитку сучасного гуманітарного знання виступає творче осмислення ідеї попередників про самоцінність людини, яку, зокрема Протагор, вважав «мірою усіх речей». Вітчутної для українського соціуму стає тенденція (з лат. – спрямованість) визнання тієї істини, що найвищою цінністю суспільства і, водночас, суттєвою ознакою набуття Україною статусу правової держави, є ціннісний вимір в оцінці особистості – рушія соціального прогресу. Особливо це стосується тієї частинки молоді, яку науковці відносять до категорії «вихованців з особливими освітніми потребами», з-поміж яких виокремлюють і обдаровану молодь (Антонова О. Є., Орлова О. Д., Міщик Л. І. та ін.).

Феноменологія обдарованості має глибокі коріння, натомість важливим «супутнім» процесом її вивчення виступала й проблема підготовки педагога, здатного викликати до життя внутрішні схильності і здібності вихованця; звернення до них, зокрема, Сократ уважав «другим народженням».

Аналіз наопрацьовань науковців, які вивчали теоретичні питання обдарованості (Б. Ананьєв, Г. Костюк, Н. Лейтес, Дж. Рензулі, П. Торанс та ін.) дозволяють зробити такі узагальнення: обдарованість є результатом взаємодії інтелектуальних здібностей особистості – таких, що перевищують середній рівень; базисною основою обдарованості виступає ерудиція та сприятливе навколишнє середовище; важливою характеристикою обдарованості є креативність особистості; обдарованість постає як «якісно своєрідне сполучення здібностей»; наполегливість особистості – вияв мотивації – слугує суттєвою ознакою її обдарованості.

Нині, зокрема у психолого-педагогічній науці, навіть склались концепції обдарованості, з-поміж найбільш популярних серед науковців вважаються концепції Дж. Рензулі, Ю. Гільбуха, В. Моляко та ін. Це особливо важливо, з огляду на те, що сучасні науковці нарахували понад ста визначень самого поняття «обдарованість». З-поміж існуючих дослідницьких позицій у контексті сучасних соціокультурних тенденцій вигідно вирізняється своєю конструктивністю точка зору В. Моляко, зокрема щодо параметрів творчої обдарованості. Так, науковець стверджує, що вимірами творчої обдарованості особистості виступають: сфера реалізації обдарованості, її переважаючий тип; вияви творчості; вияви інтелекту; динаміка діяльності; рівень досягнень; емоційна забарвленість [1]. До того ж, вчений стверджує про доцільність розглядати обдарованість як системне утворення, що є своєрідним «координатором, регулятором, стимулятором» саме творчої діяльності особистості. Мабуть, можна погодитися із психологами (зокрема, С. Рубінштейном) відносно того, що обдарованість однієї людини відрізняється від обдарованості іншої, бо відмінним є їх життя.